

POSTANOWIENIE

29 maja 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

na posiedzeniu niejawnym 29 maja 2025 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa M.W.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o ustalenie,
na skutek skarg kasacyjnych M.W. i Banku spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu
z 14 marca 2023 r., I ACa 1519/22,

- 1. przyjmuje do rozpoznania skargę kasacyjną powoda;**
- 2. odmawia przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej pozwanej;**
- 3. rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego wywołanych wniesieniem skargi kasacyjnej przez pozwaną pozostawia do rozstrzygnięcia w orzeczeniu kończącym postępowanie kasacyjne.**

(J.C.)

UZASADNIENIE

W odniesieniu do skargi kasacyjnej pozwanego Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Określone w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaganie uzasadnienia w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania zostaje spełnione, jeśli skarżący wykaże, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba

wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być zatem osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które – zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. – będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W skardze kasacyjnej wniesionej od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 14 marca 2023 r. (sygn. akt I ACa 1519/22), pełnomocnik pozwanego Banku spółki akcyjnej w W., oparł wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania na przyczynach określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 3 k.p.c.

W ramach pierwszej z nich sformułowano dwa zagadnienia prawne. Pierwsze dotyczyło wykładni art. 69 ust. 3 Prawa bankowego oraz jego wpływu na charakter umowy kredytu denominowanego lub indeksowanego. W szczególności odnosiło się do pytania, czy możliwość spłaty rat kapitałowo-odsetkowych kredytu w walucie obcej uzasadnia uznanie takiego kredytu za udzielony w złotych polskich, z uwzględnieniem wpływu klauzul abuzywnych na charakter tej umowy. Drugie zagadnienie dotyczyło wykładni art. 385¹ § 1 zd. drugie k.c. w zw. z art. 4 ust. 2 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. Urz. WE L 95, s. 29, dalej – „dyrektywa 93/13”) oraz art. 385² § 2 k.c. w związku z motywem 21 tej dyrektywy, a w szczególności pytania, czy uznanie klauzul spreadowych za abuzywne – mimo że nie dotyczą głównego przedmiotu umowy – uzasadnia stwierdzenie nieważności całej umowy kredytu, przy jednoczesnym braku abuzywności klauzul ryzyka walutowego, które określają główny przedmiot tej umowy nie stanowią niedozwolonych (nieuczciwych) warunków umownych.

W ramach przyczyny drugiej, określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., wskazano na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne

wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, ujmując je w dwóch grupach zagadnień – oznaczonych jako punkty 1 i 3.

Pierwsza grupa obejmuje przepisy: art. 4 ust. 2 i art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, art. 65 k.c., art. 354 k.c., art. 385¹ k.c. oraz art. 69 ust. 1 Prawa bankowego. Wątpliwości koncentrują się wokół pytania, czy w sytuacji wyodrębnienia w konstrukcji umowy kredytu indeksowanego klauzul ryzyka walutowego oraz klauzul spreadowych – przy jednoczesnym uznaniu tych pierwszych za określające główny przedmiot umowy (art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13) i sformułowane w sposób jednoznaczny – sąd może: (i) wyeliminować z umowy zarówno klauzule spreadowe, jak i ryzyka walutowego, prowadząc do utraty indeksowanego charakteru umowy i jej nieważności, lub (ii) zastosować w miejsce klauzul abuzywnych przepisy krajowe (art. 69 ust. 3 Prawa bankowego, art. 65 k.c., art. 358 § 2 k.c.), mając na względzie cel dyrektywy 93/13 oraz zasadę utrzymania umowy w mocy.

Druga grupa odnosi się do: art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 oraz art. 385¹ i art. 385² k.c., przy czym wątpliwości interpretacyjne koncentrują się wokół sposobu formułowania postanowień umownych wprowadzających ryzyko walutowe, które można uznać za wyrażone w sposób jasny, przejrzysty i jednoznaczny oraz zakresu informacji o zagrożeniach związanych z kredytem indeksowanym, jakie powinny zostać przekazane konsumentowi przed zawarciem umowy – z uwzględnieniem braku możliwości przewidywania kursów walut oraz ówczesnego stanu prawnego i orzeczniczego.

Ponadto skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołując się na przesłankę nieważności postępowania, o której mowa w art. 379 pkt 4 k.p.c., wynikającą z faktu, że apelacja pozwanego została rozpoznana przez sąd drugiej instancji w składzie jednoosobowym, zamiast wymaganych trzech sędziów.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutu niewłaściwej obsady sądu drugiej instancji, należy wskazać, że jego podstawą było rozpoznanie apelacji pozwanego przez skład jednoosobowy, co – zdaniem skarżącego – naruszało art. 367 § 3 k.p.c. w związku z art. 15zsz¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r.

o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. 2021, poz. 1090; dalej: „ustawa COVID-19”), i prowadziło do nieważności postępowania w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. Zgodnie z uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22 (OSNP 2023, nr 10, poz. 104), której nadano moc zasady prawnej, rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednoosobowym, ukształtowanym na podstawie art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy COVID-19, skutkuje nieważnością postępowania. Jednocześnie Sąd Najwyższy wyraźnie zaznaczył, że przyjęta wykładnia obowiązuje od dnia podjęcia uchwały, tj. od 26 kwietnia 2023 r., i nie może być stosowana retroaktywnie wobec orzeczeń wydanych przed tą datą, wyjaśniając, że brak tego ograniczenia byłby niepożądany ze społecznego punktu widzenia i prowadziłyby do nadwyrężenia powagi władzy sądowniczej oraz wizerunku sądownictwa. Ocena wcześniejszych orzeczeń nie może być zatem dokonywana w świetle tej wykładni z mocą wsteczną. Stanowisko to znajduje pełne odzwierciedlenie w aktualnym orzecznictwie Sądu Najwyższego. Oznacza to, że wydanie orzeczenia przez sąd drugiej instancji w składzie ukształtowanym na podstawie art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy COVID-19 w okresie do dnia 26 kwietnia 2023 r. włącznie, nie może stanowić samoistnej podstawy do stwierdzenia nieważności postępowania na podstawie art. 379 pkt 4 k.p.c. (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 20 marca 2024 r., II CSKP 2164/22 i z 21 czerwca 2024 r., II CSKP 718/23, a także postanowienie Sądu Najwyższego z 28 lipca 2023 r., I CSK 4249/22). W niniejszej sprawie wyrok Sądu Apelacyjnego zapadł 14 marca 2023 r., a więc przed datą podjęcia wskazanej uchwały, co wyklucza uznanie tej okoliczności za samoistną podstawę nieważności postępowania kasacyjnego.

Odnośnie do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. należy podkreślić, że zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem Sądu Najwyższego przesłanka ta może być uznana za spełnioną wyłącznie wówczas, gdy skarga kasacyjna formułuje istotne zagadnienie prawne, którego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz rozstrzygnięcia sprawy. Zagadnienie powinno być wyraźnie przedstawione, poparte wskazaniem możliwych, alternatywnych rozwiązań oraz wykazaniem, że nie zostało ono dotychczas rozstrzygnięte lub że

istnieje potrzeba zmiany dotychczasowej wykładni (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 18 września 2012 r., II CSK 180/12, z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14 i z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16). Powinno ono także cechować się analogiczną wagą, jak pytanie prawne kierowane przez sąd drugiej instancji na podstawie art. 390 § 1 k.p.c., czyli dotyczyć poważnych wątpliwości, które nie dają się rozwikłać przy zastosowaniu powszechnie przyjętych reguł wykładni (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2014 r., I UK 361/13, z 14 września 2012 r., I UK 218/12, z 8 maja 2015 r., III CZP 16/15 oraz z 24 października 2012 r., I PK 129/12). Samo sformułowanie pytania nie jest wystarczające – niezbędna jest także jego analiza oraz przedstawienie rozbieżności występujących w orzecznictwie lub doktrynie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 grudnia 2011 r., II PK 183/11, z 20 grudnia 2011 r., II PK 207/11, z 9 stycznia 2017 r., II CSK 423/16, z 16 maja 2018 r., II CSK 12/18, z 10 maja 2018 r., I CSK 798/17, z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 585/17 oraz z 8 kwietnia 2018 r., V CSK 577/17).

Natomiast skuteczne powołanie się na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego, wymaga wykazania potrzeby dokonania wykładni konkretnego przepisu prawa, który budzi rzeczywiste i poważne wątpliwości interpretacyjne lub wywołuje rozbieżności w orzecznictwie. Konieczne jest określenie zakresu wymaganej wykładni, wskazanie trudności interpretacyjnych oraz wykazanie, że treść i znaczenie danego przepisu nie zostały dotychczas dostatecznie wyjaśnione, bądź istnieje potrzeba zmiany utrwalonej linii orzeczniczej. Jeżeli skarżący powołuje się na rozbieżności w orzecznictwie sądowym, niezbędne jest przytoczenie konkretnych rozstrzygnięć, ich analiza oraz wskazanie, że rozbieżność wynika z odmiennej wykładni danego przepisu (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07 oraz z 14 grudnia 2023 r., I CSK 6110/22). Wątpliwości te powinny być aktualne także w chwili rozstrzygania o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 lipca 2024 r., I CSK 1225/23).

Postępowanie kasacyjne – poza sytuacją określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. – nie służy realizacji indywidualnego interesu strony, lecz ma na celu ochronę interesu publicznego poprzez zapewnienie jednolitości wykładni prawa oraz wkład

w rozwój jurysprudencji. Tym samym, na etapie przedsądu brak jest podstaw do poszukiwania przesłanek przyjęcia skargi wyłącznie w treści zarzutów kasacyjnych – obowiązek ich wykazania ciąży na stronie skarżącej i nie może być przedmiotem rekonstruowania przez Sąd Najwyższy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147). Dlatego ocena spełnienia wskazanych przesłanek ogranicza się do analizy argumentacji przedstawionej w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania.

Wątpliwości podniesione przez skarżącego, rozpatrywane w kontekście zarzutów skargi kasacyjnej oraz przedmiotu postępowania, dotyczyły skutków prawnych zawarcia w umowie kredytowej powiązanej z walutą obcą postanowień wyrażających ryzyko walutowe oraz odwołujących się do tabel kursowych banku. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący powołał szereg orzeczeń Sądu Najwyższego, sądów powszechnych oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, celem wykazania aktualności zgłoszonych zagadnień. Jednakże zagadnienia te były już przedmiotem licznych wypowiedzi orzeczniczych i nie mają charakteru nowości w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Również wskazane przez skarżącego przepisy prawa nie potwierdzają istnienia rzeczywistego sporu interpretacyjnego (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), który uzasadniałby aktualnie potrzebę ich wykładni.

Sąd Najwyższy dokonał już oceny tożsamyh przyczyn kasacyjnych, w tym także w sprawach z udziałem pozwanego banku, konsekwentnie odmawiając ich przyjęcia do rozpoznania. W szczególności należy wskazać postanowienia: z 23 kwietnia 2025 r., I CSK 2336/24, z 13 kwietnia 2025 r., I CSK 1141/24, z 27 marca 2025 r., I CSK 769/24, z 29 kwietnia 2024 r., I CSK 1144/23, z 17 maja 2024 r., I CSK 1713/23, z 29 sierpnia 2023 r., I CSK 4599/22, z 20 września 2024 r., I CSK 1301/23, z 14 maja 2025 r., I CSK 3378/23 i z 30 stycznia 2025 r., I CSK 549/24. W wymienionych sprawach powoływano się na zbliżone regulacje i formułowano zagadnienia częściowo tożsame z niniejszymi, a ich rozstrzygnięcie potwierdza utrwalone stanowisko Sądu Najwyższego. Argumentacja przywołana w niniejszej skardze wpisuje się w uprzednio rozpoznany schemat, co dodatkowo przemawia za odmową przyjęcia skargi do rozpoznania. Podniesiona problematyka nie stanowi novum, a wykładnia przepisów pozostaje jednolita.

Jak wskazano w postanowieniu z 13 maja 2024 r., I CSK 585/23, nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa ani nie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy wyraził już swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające jego zmianę. W niniejszej sprawie skarżący nie wykazał potrzeby ponownego odniesienia się przez Sąd Najwyższy do przedstawionej problematyki na datę orzekania w przedmiocie przedsądu.

Mając na uwadze powyższe, zasadne jest ograniczenie motywów rozstrzygnięcia oraz odesłanie do uzasadnień powołanych postanowień (wraz z powołanym tam orzecznictwem), które w sposób wyczerpujący odnosiły się do omawianych kwestii prawnych – co pozwala uniknąć zbędnych powtórzeń oraz zapewnia przejrzystość wyводу. Ponowne przedstawienie tych samych zagadnień nie realizowałoby funkcji systemowej przypisanej instytucji przedsądu, której celem jest selekcja spraw wymagających interwencji Sądu Najwyższego z uwagi na ich znaczenie dla rozwoju prawa i jednolitości orzecznictwa.

W odniesieniu do pierwszego z podniesionych zagadnień, Sąd Najwyższy w szeregu orzeczeń (zob. m.in. wyroki z 25 marca 2011 r., IV CSK 377/10, z 29 kwietnia 2015 r., V CSK 445/14, z 20 czerwca 2022 r., II CSKP 701/22 i z 25 maja 2023 r., II CSKP 1311/22) wskazał, że możliwość spłaty kredytu w walucie obcej, przewidziana w art. 69 ust. 3 Prawa bankowego, nie przesądza o walutowym charakterze kredytu. Kredyt indeksowany lub denominowany do waluty obcej pozostaje kredytem złotowym, a zastosowany w umowie mechanizm przeliczeniowy – choć odnosi się do kursu waluty obcej – nie wpływa na zmianę istoty zobowiązania jako kredytu udzielonego w złotych. Mechanizm indeksacyjny lub denominacyjny nie prowadzi do zmiany waluty zobowiązania, lecz stanowi techniczny sposób jego wyliczenia.

Z kolei w odniesieniu do drugiego zagadnienia, Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał na ścisłe powiązanie klauzul ryzyka walutowego i klauzuli spreadowej (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 45). Klauzula ryzyka walutowego nie może funkcjonować bez klauzuli określającej sposób przeliczenia zobowiązania stron w celu ustalenia jego wysokości. Usunięcie jednego z tych warunków rzutuje na istotę drugiego, nie

mogą one zatem stanowić odrębnego przedmiotu oceny pod kątem abuzywności (zob. np. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, I.W., R.W. przeciwko Bank BPH S.A., ECLI:EU:C:2021:341, wyroki Sądu Najwyższego: z 25 października 2023 r., II CSKP 820/23, z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22, z 19 stycznia 2024 r., II CSKP 874/22 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 29 sierpnia 2023 r., I CSK 4599/22). Klauzule określające mechanizm waloryzacji świadczeń z umowy kredytu, zaliczane według orzecznictwa Sądu Najwyższego uwzględniającego także wypowiedzi Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, do określających świadczenia główne stron umowy kredytu, które nie zostały wyrażone w umowie w sposób jasny i precyzyjny, podlegają badaniu pod kątem spełnienia przesłanek z art. 385¹ § 1 k.c. (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr 2, poz. 20 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2025 r., I CSK 839/24 wraz z powołanym tam orzecznictwem). Ich abuzywność może skutkować nieważnością całej umowy, o ile jej dalsze obowiązywanie jest niemożliwe bez zakwestionowanych postanowień. W uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r. – mającej moc zasady prawnej - III CZP 6/21 (OSNC 2021, nr 9, poz. 56) wyjaśniono, że konsument świadomy niedozwolonego charakteru postanowienia może sprzeciwić się odmowie jego zastosowania, udzielając wolnej zgody na to postanowienie. Potwierdzenie takiej klauzuli sprawia nie tylko, że wywiera ona skutki *ex tunc*, ale powoduje, iż z mocą wsteczną staje się skuteczna cała umowa. Natomiast w sytuacji, w której klauzula abuzywna stała się definitywnie bezskuteczna (nieważna) - skutek odmowy potwierdzenia albo upływu rozsądnego czasu do jej potwierdzenia – o obowiązywaniu umowy decyduje to, czy stosownie do przedstawionych reguł weszła w jej miejsce regulacja zastępcza. To zaś zależy od tego, czy całkowita i trwała bezskuteczność (nieważność) umowy naraża konsumenta na szczególnie niekorzystne konsekwencje, czemu konsument może wiążąco zaprzeczyć oraz istnieje regulacja zastępcza wynikająca z ustawy albo - jeżeli jest to dopuszczalne - określona przez sąd. Zastosowanie takiej konstrukcji oznacza, że z dniem odmowy potwierdzenia klauzuli, bez której umowa kredytu nie może wiązać, albo z dniem bezskutecznego upływu czasu do jej potwierdzenia ustaje stan zawieszenia,

a umowa staje się definitywnie bezskuteczna (nieważna) albo - jeżeli spełnione są przesłanki dopuszczalności jej utrzymania przez zastosowanie regulacji zastępczej - staje się skuteczna z mocą wsteczną (*ex tunc*) w kształcie obejmującym ową regulację zastępczą.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi wątpliwości, że jeżeli w następstwie zastosowania przedstawionych reguł umowa kredytu stała się trwale bezskuteczna (nieważna), świadczenia spełnione na jej podstawie powinny być postrzegane jako świadczenia nienależne w rozumieniu art. 410 § 2 k.c. (zob. np. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego – zasada prawna - z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21 i uchwała Sądu Najwyższego z 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20, OSNC 2021, nr 6, poz. 40 i wyrok Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr 2, poz. 20).

Tym samym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej pozwanego do rozpoznania w zakresie przyczyny z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nie został wykazany, co skutkuje odmową jej przyjęcia w tym zakresie.

Skarga kasacyjna pozwanego nie spełnia również przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. W obu grupach przepisów wskazanych przez skarżącego wykładnia została już jednoznacznie ukształtowana w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. m.in. wyroki: z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, z 10 maja 2022 r. II CSKP 285/22, 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22, 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22, 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22, z 19 stycznia 2024 r., II CSKP 874/22, z 6 września 2024 r., II CSKP 1644/22, z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22, z 28 lutego 2023 r., II CSKP 763/22, z 25 października 2023 r., II CSKP 810/23, z 8 marca 2023 r., II CSKP 1095/22, z 12 kwietnia 2023 r., II CSKP 1531/22 i z 18 kwietnia 2023 r., II CSKP 1511/22, postanowienie z 30 września 2022 r., I CSK 2071/22 i uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21 – zasada prawna) oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (zob. m.in. wyroki: z 3 października 2019 r., C-260/18, Kamil Dziubak, Justyna Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG, ECLI:EU:C:2019:819; z 14 marca 2019 r., C-118/17, Dunai, ECLI:EU:C:2019:207, z 20 września 2018 r., C-51/17, OTP Bank i OTP Faktoring, ECLI:EU:C:2018:750,

z 18 listopada 2021 r., C-212/20, M.P., B.P. przeciwko „A.”, ECLI:EU:C:2021:934; z 10 września 2023 r., C-139/22, A.M. i P.M. przeciwko mBank S.A., ECLI:EU:C:2023:692 i z 13 października 2022 r., C-405/21, Nova Kreditna Banka Maribor, ECLI:EU:C:2022:793).

W odniesieniu do pierwszej grupy przepisów – obejmującej m.in. art. 4 ust. 2 i art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, art. 65, art. 354, art. 358 § 2 i art. 385¹ k.c. oraz art. 69 ust. 3 Prawa bankowego – w orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej została jednoznacznie ukształtowana wykładnia dotycząca skutków abuzywności mechanizmu indeksacyjnego, zasad jego eliminacji oraz możliwości zastosowania przepisów krajowych jako regulacji zastępczej. W szczególności przesądzono, że mechanizm indeksacyjny stanowi konstrukcję umowną o charakterze złożonym, w której klauzule spreadowe oraz klauzule ryzyka walutowego pozostają ze sobą funkcjonalnie powiązane. Ich eliminacja w całości – jako warunków nieuczciwych – prowadzi do utraty indeksowanego charakteru umowy, zaś powstałej w ten sposób luki nie sposób uzupełnić w drodze wykładni przepisami krajowymi, takimi jak art. 69 ust. 3 Prawa bankowego czy art. 358 § 2 k.c.

Druga grupa przepisów – w tym art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13/EWG oraz art. 385¹ i art. 385² k.c. – odnosi się do wymogu jednoznaczności postanowień umownych wprowadzających mechanizm ryzyka walutowego oraz zakresu obowiązków informacyjnych po stronie kredytodawcy. W aktualnym stanie orzeczniczym, zarówno krajowym, jak i unijnym, skuteczność takich klauzul uzależniona jest od ich pełnej przejrzystości – językowej i funkcjonalnej. Informacje udzielane konsumentowi muszą być konkretne, zindywidualizowane oraz dostosowane do jego poziomu wiedzy i doświadczenia, tak aby umożliwiły mu dokonanie świadomej oceny ekonomicznych skutków zawarcia umowy kredytowej. Ogólnikowe pouczenia – ograniczające się do wskazania, że zmienność kursu waluty obcej wpływa na saldo zadłużenia lub wysokość rat – nie spełniają tego standardu. Tylko przekazanie informacji pozwalających na realną ocenę poziomu ryzyka finansowego związanego z zastosowaniem mechanizmu indeksacyjnego może skutkować uznaniem klauzuli za transparentną. Zgodność z zaleceniami nadzorczymi obowiązującymi w dacie zawarcia umowy może być pomocniczym

elementem oceny intencji kredytodawcy, lecz nie zwalnia go z obowiązku zapewnienia przejrzystości warunków umownych. W przypadku braku udzielenia konsumentowi informacji umożliwiających realną ocenę ryzyka kursowego, wymogi art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13/EWG oraz art. 385¹ k.c. nie zostają spełnione, niezależnie od formalnej zgodności umowy z wytycznymi organów nadzoru.

Wskazać należy również, że nie zachodzi nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę – w granicach zaskarżenia – z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Z tych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej pozwanego do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.). (pkt drugi postanowienia).

Ponieważ do rozpoznania została przyjęta skarga kasacyjna powoda (pkt pierwszy postanowienia) o kosztach postępowania kasacyjnego – wywołanego wniesieniem obu skarg kasacyjnych – orzeknie Sąd Najwyższy, zgodnie z art. 108 § 1 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c., w orzeczeniu kończącym to postępowanie, z uwzględnieniem jego ostatecznego wyniku (pkt trzeci postanowienia).

Dariusz Dończyk

(A.G.)

[r.g.]